

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 11 stycznia 2023 r.

Pozycja 6

POSTANOWIENIE z dnia 14 grudnia 2022 r. Sygn. akt SK 8/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz
Stanisław Piotrowicz
Julia Przyłębska – sprawozdawca
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 grudnia 2022 r., skargi konstytucyjnej M.K.-P. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.) i art. 61 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.) w związku z art. 300 ustawy – Kodeks pracy, rozumianego w ten sposób, że „rozwiązanie przez pracodawcę w okresie wypowiedzenia (art. 60 zdanie pierwsze k.p.) umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia w trybie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. w zw. z art. 30 § 1 pkt 3 k.p. jest pod względem prawnym skuteczne i nie narusza zasady *prior tempore potior iure* nawet w wypadku, gdy pracownik wcześniej rozwiązał (tj. jako pierwszy, z wyprzedzeniem pracodawcy skutecznie doręczył mu oświadczenie o wypowiedzeniu – art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.) z tymże pracodawcą stosunek pracy za wypowiedzeniem (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.)”, a nadto rozumianego w ten sposób, że „w powyższych wypadkach nie stosuje się zasady *prior tempore potior iure*, ponieważ nie wynika ona z żadnego przepisu prawa pracy i wobec tego nie ma powyższa zasada prawa zastosowania w stosunkach pracy”, z art. 2 w związku z art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 oraz z art. 8 w związku z art. 2, art. 7, art. 18, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 193, a także z art. 64 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1, jak też z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 102 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.), rozumianego w ten sposób, że „w wypadkach gdy strona przegrywająca dotknięta jest chorobą i brakiem pracy, to okoliczność tego rodzaju nie wystarcza do tego, aby sąd nie obciążył jej

w ogóle kosztami albo zasądził od strony przegrywającej tylko część kosztów”, z art. 2 w związku z art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 oraz z art. 8 w związku z art. 2, art. 7, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 193, a także z art. 21 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1, jak też z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3, art. 71 ust. 1, a także z art. 32 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. M.K.-P. (dalej: skarżąca) wniosła 23 lipca 2018 r. (data nadania) skargę konstytucyjną o stwierdzenie niezgodności:

1) art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; dalej: k.p.) i art. 61 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.; dalej: k.c.) w związku z art. 300 k.p., rozumianego w ten sposób, że „rozwiązanie przez pracodawcę w okresie wypowiedzenia (art. 60 zdanie pierwsze k.p.) umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia w trybie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. w zw. z art. 30 § 1 pkt 3 k.p. jest pod względem prawnym skuteczne i nie narusza zasady *prior tempore potior iure* nawet w wypadku, gdy pracownik wcześniej rozwiązał (tj. jako pierwszy, z wyprzedzeniem pracodawcy skutecznie doręczył mu oświadczenie o wypowiedzeniu – art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.) z tymże pracodawcą stosunek pracy za wypowiedzeniem (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.)”, a nadto rozumianego w ten sposób, że „w powyższych wypadkach nie stosuje się zasady *prior tempore potior iure*, ponieważ nie wynika ona z żadnego przepisu prawa pracy i wobec tego nie ma powyższa zasada prawa zastosowania w stosunkach pracy”, z art. 2 w związku z art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71, art. 178 ust. 1 oraz z art. 8 w związku z art. 2, art. 7, art. 18, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 193, a także z art. 64 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1, jak też z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1 Konstytucji;

2) art. 102 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.), rozumianego w ten sposób, że „w wypadkach gdy strona przegrywająca dotknięta jest chorobą i brakiem pracy, to okoliczność tego rodzaju nie wystarcza do tego, aby sąd nie obciążył jej w ogóle kosztami albo zasądził od strony przegrywającej tylko część kosztów”, z art. 2 w związku z art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 oraz z art. 8 w związku z art. 2, art. 7, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 193, a także z art. 21 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1

i 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 71 ust. 1, jak też z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3, art. 71 ust. 1, a także z art. 32 w związku z art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została złożona na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżąca, w pozwie skierowanym przeciwko swojemu pracodawcy, wniosła o zasądzenie od niego odszkodowania za okres wypowiedzenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn przez nią niezawinionych i o uznanie tego rozwiązania stosunku pracy za dokonane z naruszeniem prawa oraz odszkodowania z tytułu stosowania przez pracodawcę działań odwetowych (tj. rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn niezawinionych przez skarżącą, art. 18^{3e} § 1 w związku z art. 18^{3d} k.p.) za skorzystanie przez nią z uprawnień przysługujących z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 13 września 2017 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił powództwo skarżącej i orzekł o kosztach zastępstwa procesowego. Sąd ten ustalił, że skarżąca była zatrudniona u pozwanego pracodawcy od 2009 r. Decyzjami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyznał skarżącej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego od 14 lipca 2016 r. do 11 października 2016 r. w wysokości 90% podstawy wymiaru i od 12 października 2016 r. do 10 marca 2017 r. w wysokości 75% podstawy wymiaru. Pismem z 12 października 2016 r. pozwany rozwiązał ze skarżącą umowę o pracę na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., tj. w związku z długotrwałą chorobą skarżącej, trwającą dłużej niż łączny okres pobieranego z tego tytułu wynagrodzenia, zasiłku oraz świadczenia rehabilitacyjnego. Pismo to zostało doręczone skarżącej 27 października 2016 r. Skarżąca pismem z 13 października 2016 r., nadanym w urzędzie pocztowym 14 października 2016 r., wypowiedziała umowę o pracę z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia. Doręczenie wskazanego pisma pracodawcy nastąpiło 17 października 2016 r. Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego sąd uznał, że pozwany pracodawca rozwiązał umowę o pracę bez naruszenia przepisów o rozwiązywaniu stosunku pracy i bez naruszenia zasad współżycia społecznego. Wyjaśnił, że *de lege lata* dopuszczalne jest rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia w okresie biegnącego okresu wypowiedzenia. Niedopuszczalne jest wyłącznie takie rozwiązanie, które narusza przepisy k.p. Dopiero wówczas, zgodnie z art. 60 k.p., pracownikowi przysługuje odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za czas do upływu okresu wypowiedzenia. W stosunku do drugiego – sformułowanego w pozwie roszczenia – sąd stwierdził, że działanie pracodawcy nie było działaniem odwetowym, lecz skorzystaniem przez niego z możliwości rozwiązania stosunku pracy w tym trybie po upływie okresu ochronnego.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 22 marca 2018 r. (sygn. akt [...]) oddalił apelację skarżącej i rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym. Orzeczenie to zostało wskazane przez skarżącą jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Od wyroku sądu okręgowego skarżąca wniosła skargę kasacyjną. Sąd Najwyższy postanowieniem z 18 września 2019 r. (sygn. akt [...]) odmówił przyjęcia jej do rozpoznania.

2. Zdaniem skarżącej zakwestionowany art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. narusza: art. 2 Konstytucji i wywodzone z niego „prawo do skuteczniejszego i silniejszego (*potior iure*) w porównaniu z prawami innych osób (np. pracodawców) korzystania ze swego prawa podmiotowego (np. do wypowiedzenia stosunku pracy) w przypadku, gdy z tego prawa podmiotowego ta pierwsza osoba (np. pracownik – Skarżąca) skorzystała wcześniej (*prior tempore*), aniżeli ze swego prawa podmiotowego (np. do rozwiązania sto-

sunku pracy bez wypowiedzenia) uczyniła użytek druga z tych osób (np. pracodawca)”; art. 8 Konstytucji i wynikające z niego prawo do bezpośredniego stosowania norm konstytucyjnych; art. 64 Konstytucji i wynikające z niego prawo własności; art. 31 ust. 3 Konstytucji i wywodzoną z niego zasadę proporcjonalności.

Wskazane powyżej przepisy Konstytucji skarżąca uczyniła podstawowymi wzorcami kontroli, zaś pomocniczymi, w różnych konfiguracjach: art. 2, art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1 i art. 178 ust. 1 i art. 193 Konstytucji (s. 94 i n. skargi).

Odnosząc się do zarzutu niekonstytucyjności art. 102 k.p.c. skarżąca wskazuje m.in. na naruszenie: art. 2 Konstytucji i „praw[a] do oczekiwania przez każdego człowieka, w tym też Skarżącą i wymagania od prawodawcy, aby stanowione przez niego prawo (...) nie stanowiło czynnika dla obywatela nadmiernie zaskakującego, tj. wytwarzającego w nim poczucie zagrożenia jego bezpieczeństwa oraz tworzącego jedynie pozór i iluzoryczność ochrony praw, w tym uprawnień majątkowych przysługujących danym podmiotom” (s. 125 skargi); art. 8 Konstytucji i prawa podmiotowego do tego, aby „sądy, sprawujące w Rzeczypospolitej Polskiej wymiar sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP) i wydające (...) wyroki (art. 174 Konstytucji RP) czyniły to metodą niezawisłości, to znaczy podlegając w działalności orzeczniczej przede wszystkim Konstytucji i zgodnym z nią ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji RP), przepisy Konstytucji, jako najwyższego prawa Rzeczypospolitej Polskiej stosując bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej (...)” (s. 131 skargi); art. 21 ust. 1 w związku z art. 64 Konstytucji i prawa do tego, aby własność i inne prawa majątkowe podlegały skutecznej ochronie; art. 31 ust. 3 Konstytucji i wynikającego z niego prawa, aby ograniczanie jej praw nie naruszało ich istoty; art. 32 Konstytucji i zasady równości.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 22 marca 2021 r. poinformował, że nie zgłasza udziału w postępowaniu.

4. Marszałek Sejmu w piśmie z 17 lutego 2022 r. przedłożył stanowisko w imieniu Sejmu, wnosząc o umorzenie postępowania w sprawie.

Sejm, odnosząc się do zarzutu niekonstytucyjności art. 102 k.p.c., wskazał, że skarżąca nie wyczerpała drogi prawnej o której stanowi art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393, ze zm.). W ocenie Sejmu postanowienie sądu okręgowego w sprawie kosztów postępowania odwoławczego nie było w momencie wydania ostateczne, ponieważ skarżącej przysługiwało zażalenie na to orzeczenie. Niezależnie od powyższego Sejm wskazał, że skarga w tym zakresie ma charakter skargi na stosowanie prawa. Wyjaśnił, że przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego nie mogą być akty stosowania prawa, a więc orzeczenia lub ostateczne decyzje zapadłe w indywidualnych sprawach skarżących, lecz akty normatywne, na podstawie których rozstrzygnięcia te zostały wydane.

Uzasadniając wniosek o umorzenie postępowania w części dotyczącej niekonstytucyjności art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. Sejm wskazał, że art. 2, art. 8 i art. 31 ust. 3 Konstytucji nie wyrażają żadnych praw podmiotowych, co świadczy o niedopuszczalności wydania wyroku w tym zakresie. W związku z tym że przepisy te zostały wskazane przez skarżącą jako główne wzorce kontroli, to niedopuszczalność wydania wyroku rozciąga się również na wszystkie wzorce pomocnicze, tj. art. 2, art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1, art. 193 Konstytucji. Sejm podniósł również, że z art. 2 Konstytucji – wbrew twierdzeniom skarżącej – nie wynika podmiotowe prawo *prior tempore potior iure*. Odnosząc się z kolei do zarzutu naruszenia art. 64 Konstytucji, Sejm zaznaczył, że skarżąca, w okresie, w którym

biegłby okres wypowiedzenia, miała przyznane prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Oznacza to, że – w tym samym czasie – nie mogłaby pobierać wynagrodzenia za pracę.

5. Prokurator Generalny w piśmie 25 kwietnia 2022 r. przedstawił stanowisko, zgodnie z którym postępowanie podlegać powinno umorzeniu wobec niedopuszczalności wydania wyroku. Skarga konstytucyjna nie odpowiada bowiem wymogom formalnym warunkującym jej merytoryczne rozpoznanie przez Trybunał. W ocenie Prokuratora Generalnego, skarżąca, kwestionując określoną wykładnię art. 102 k.p.c., nie przedstawiła żadnego dowodu potwierdzającego, że jest ona powszechnie i jednolicie przyjmowana przez sądy. Prokurator Generalny zaznaczył, że sama skarżąca, w uzasadnieniu skargi podnosi, iż kwestionuje ona interpretację odmienną niż tą, która jest powszechnie przyjmowana przez sądy. Odnosząc się z kolei do art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. Prokurator Generalny wskazał, że skarżąca nie kwestionuje normy prawnej o charakterze ogólnym i abstrakcyjnym, lecz dokonaną przez siebie wykładnię uzasadnienia wyroku sądu okręgowego.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot skargi konstytucyjnej.

Przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie jest:

1) art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; obecnie Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, ze zm.; dalej: k.p.) i art. 61 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1360; dalej: k.c. lub kodeks cywilny) w związku z art. 300 k.p., rozumiany w ten sposób, że:

– „rozwiązanie przez pracodawcę w okresie wypowiedzenia (art. 60 zdanie pierwsze k.p.) umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia w trybie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. w zw. z art. 30 § 1 pkt 3 k.p. jest pod względem prawnym skuteczne i nie narusza zasady *prior tempore potior iure* nawet w wypadku, gdy pracownik wcześniej rozwiązał (tj. jako pierwszy, z wyprzedzeniem pracodawcy skutecznie doręczył mu oświadczenie o wypowiedzeniu – art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.) z tymże pracodawcą stosunek pracy za wypowiedzeniem (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.)”;

– „w powyższych wypadkach nie stosuje się zasady *prior tempore potior iure*, ponieważ nie wynika ona z żadnego przepisu prawa pracy i wobec tego nie ma powyższa zasada prawa zastosowania w stosunkach pracy”;

2) art. 102 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.), rozumiany w ten sposób, że „w wypadkach, gdy strona przegrywająca dotknięta jest chorobą i brakiem pracy, to okoliczność tego rodzaju nie wystarcza do tego, aby sąd nie obciążył jej w ogóle kosztami albo zasądził od strony przegrywającej tylko część kosztów”.

2. Dopuszczalność wydania wyroku w odniesieniu do art. 102 k.p.c.

Jednym z warunków merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest określenie przepisu, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego (art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym; Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK.). Wykładnia przepisów prawa, stano-

wiąca wyraz stosowania prawa w konkretnej sytuacji, pozostaje poza kontrolą Trybunału. Wyjątek w tym zakresie stanowi jedynie sytuacja, w której dochodzi do utrwalenia, ustabilizowania i upowszechnienia określonego sposobu rozumienia danego przepisu w praktyce, tj. do nadania mu określonego znaczenia przez organy stosujące prawo (zob. postanowienie TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99, OTK ZU nr 8/2000, poz. 300). Wówczas przedmiotem kontroli Trybunału jest norma prawna ukształtowana w wyniku jednolitej, powszechnej i stałej wykładni (zob. wyrok TK z 24 czerwca 2008 r., sygn. SK 16/06, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 85).

W niniejszej sprawie przedmiot kontroli dotyczy określonej wykładni art. 102 k.p.c. Skarżąca wywodzi ze wskazanego przepisu normę prawną, zgodnie z którą „w wypadkach, gdy strona przegrywająca dotknięta jest chorobą i brakiem pracy, to okoliczność tego rodzaju nie wystarcza do tego, aby sąd nie obciążył jej w ogóle kosztami albo zasądził od strony przegrywającej tylko część kosztów”. Trybunał stwierdził, że skarżąca nie przywołuje żadnego orzeczenia, które potwierdzałyby, iż wskazane rozumienie tego przepisu jest utrwalone, ustabilizowane i upowszechnione w orzecznictwie. Co więcej, w skardze sama podkreśla, że „(...) utrwalona i konsekwentna praktyka stosowania art. 102 k.p.c., której przykłady poniżej zostaną dokładnie przedstawione, w sposób powszechny i powtarzalny opowiada się za taką wykładnią tego przepisu prawa, która jest odmienna od kwestionowanego rozumienia aktu normatywnego, co oznacza, że w przypadku braku pracy i choroby strony przegrywającej proces, sądy polskie stale i jednolicie przyznają takim osobom dobrodziejstwo procesowe w postaci nieobciążania tych osób z mocy art. 102 k.p.c.” (s. 136 skargi). Następnie przywołuje orzecznictwo sądów powszechnych, które potwierdza wyżej stawianą tezę.

Mając na uwadze, że Trybunał Konstytucyjny, jako sąd prawa, a nie faktu, nie jest władny oceniać, czy sąd lub organ orzekający dokonał poprawnego zastosowania przepisów oraz interpretacji faktów, należało uznać, że wydanie wyroku w powyższym zakresie jest niedopuszczalne. Zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK niedopuszczalność wydania wyroku skutkuje koniecznością umorzenia postępowania.

Trybunał stwierdza również, że skarżąca nie wyczerpała drogi prawnej w odniesieniu do wszystkich orzeczeń wydanych w sprawie kosztów postępowania.

O kosztach postępowania orzekł zarówno Sąd Rejonowy w S., który w punkcie 2 wyroku zasądził od skarżącej na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego, jak i Sąd Okręgowy w K., który w punkcie 2 wyroku zasądził od skarżącej na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Rozstrzygnięcie w sprawie kosztów postępowania ma postać postanowienia bez względu na to, czy jest częścią wyroku, czy też nie. Na postanowienie wydane zarówno przez sąd pierwszej, jak i drugiej instancji przysługuje zażalenie. W pierwszym przypadku jest to zażalenie pionowe, tj. do sądu drugiej instancji (art. 394 k.p.c.). Przysługuje ono stronie, chyba, że wniosła ona środek odwoławczy co do istoty sprawy (apelacja). W drugim przypadku jest to zażalenie poziome, tj. wnosi się je do innego składu sądu, który wydał zaskarżone postanowienie (art. 394² k.p.c.). W niniejszej sprawie skarżąca, wnosząc apelację od wyroku sądu rejonowego zakwestionowała rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów wydane przez ten sąd. Skarżąca nie wniosła natomiast zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji, co świadczy o niewyczerpaniu drogi prawnej.

3. Dopuszczalność wydania wyroku w odniesieniu do art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.

Skarżąca, analogicznie jak w przypadku art. 102 k.p.c., kwestionuje określoną wykładnię art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. Wskazuje ona, że przepis ten

rozumiany jest w ten sposób, że „rozwiązanie przez pracodawcę w okresie wypowiedzenia (art. 60 zdanie pierwsze k.p.) umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia w trybie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. w zw. z art. 30 § 1 pkt 3 k.p. jest pod względem prawnym skuteczne i nie narusza zasady *prior tempore potior iure* nawet w wypadku, gdy pracownik wcześniej rozwiązał (tj. jako pierwszy, z wyprzedzeniem pracodawcy skutecznie doręczył mu oświadczenie o wypowiedzeniu – art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.) z tymże pracodawcą stosunek pracy za wypowiedzeniem (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.)”, jak również rozumiany w ten sposób, że „w powyższych wypadkach nie stosuje się zasady *prior tempore potior iure*, ponieważ nie wynika ona z żadnego przepisu prawa pracy i wobec tego nie ma powyższa zasada prawa zastosowania w stosunkach pracy”.

Trybunał stwierdził, że w orzecznictwie (zob. wyrok SN z 19 marca 2014 r., sygn. akt I PK 177/13, OSNP nr 8/2015, poz. 111), jak i w przekonaniu sądów orzekających w niniejszej sprawie, nie budzi wątpliwości możliwość rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w okresie bieżącego okresu wypowiedzenia. Potwierdza to wykładnia art. 60 k.p. przewidującego możliwość żądania przez pracownika odszkodowania, w przypadku, w którym pracodawca rozwiązał umowę o pracę w okresie wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę bez wypowiedzenia. *A contrario* z przepisu tego wynika, dopuszczalność rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w okresie wypowiedzenia.

Skarżąca zasadniczymi wzorcami kontroli uczyniła:

– art. 2 Konstytucji i wynikające z niego „prawo do skuteczniejszego i silniejszego (*potior iure*) w porównaniu z prawami innych osób (np. pracodawców) korzystania ze swego prawa podmiotowego (np. do wypowiedzenia stosunku pracy) w przypadku, gdy z tego prawa podmiotowego ta pierwsza osoba (np. pracownik – Skarżąca) skorzystała wcześniej (*prior tempore*), aniżeli ze swego prawa podmiotowego (np. do rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia) uczyniła użytek druga z tych osób (np. pracodawca)” (s. 95 skargi);

– art. 8 Konstytucji i wywodzone z niego prawo do bezpośredniego stosowania norm konstytucyjnych;

– art. 64 Konstytucji i wynikające z niego prawo własności;

– art. 31 ust. 3 Konstytucji i wywodzoną z niego zasadę proporcjonalności.

Wzorcami subsydiarnymi uczyniła zaś, w różnych konfiguracjach: art. 2, art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 i art. 193 Konstytucji.

Odnosząc się do pierwszego z wzorców – zasada *prior tempore potior iure*, w przetłumaczeniu na j. polski, oznacza „pierwszy w czasie, lepszy w prawie”. Korzenie tej zasady, jak słusznie zauważyła skarżąca, sięgają jeszcze czasów starożytnych (I. Szpringer, *Wpływ zasady prior tempore potior iure na polskie prawo cywilne w rozwoju historycznym*, Studia Prawnoustrojowe 2007, nr 1, s. 95). Zasada ta odnosi się do sytuacji, w której następuje kolizja praw, przy tym rozstrzyga ona, że prawo powstałe wcześniej ma pierwszeństwo przed prawem powstałym później.

Trybunał przypomina, że wzorcami kontroli w postępowaniu zainicjonowanym skargą konstytucyjną mogą być wyłącznie te przepisy Konstytucji, które wyrażają prawa podmiotowe. W odniesieniu do art. 2 Konstytucji Trybunał, w swoim orzecznictwie, wielokrotnie podkreślał, że może być wzorcem kontroli jedynie wyjątkowo. Po pierwsze, gdy skarżący wywiedzie z niego prawa lub wolności, które nie zostały wyrażone w innych przepisach Konstytucji. Po drugie, gdy zasada wyrażona w art. 2 Konstytucji została wskazana dla uzupełnienia i wzmocnienia argumentacji dotyczącej naruszenia praw i wolności statuowanych w innym przepisie konstytucyjnym (zob. wyrok TK z 28 października 2010 r., sygn. SK 19/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 83 i powołane tam orzecznictwo). Trybunał stwierdził, że skarżąca nie wywiodła z art. 2 Konstytucji żadnego prawa podmiotowego. Pomimo że skarżąca na początku swych rozważań (s. 94 skargi) dotyczących wskazanego wzorca, wskazuje na wynikające

z niego konstytucyjne prawo podmiotowe o treści przywołanej w poprzednim akapicie, to jednak z dalszego wywodu wynika, że skarżąca wywodzi z art. 2 Konstytucji nie prawo podmiotowe, a zasadę konstytucyjną. Wskazuje ona, że zasada *prior tempore potior iure* jest elementem składowym demokratycznego państwa prawnego. Podnosi, że „[k]onstytucyjna zasada demokratycznego państwa prawnego, znajdująca normatywny wyraz w art. 2 Konstytucji RP, stanowi (...) zasadę źródłową, z której wypływają inne, nieuregulowane prawnie zasady szczegółowe, w tym też zasada *prior tempore potior iure*, która, jako zawarta w tej pierwszej jest istotnym komponentem zasady demokratycznego państwa prawnego, a przez to obowiązującą normą prawną rangi konstytucyjnej, regulującą zachodzące między podmiotami prawa, sytuacje o charakterze kolizyjnym” (s. 99 skargi). Dalej wyjaśnia, że „zasada demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) łączy się ponadto z zawartą w tym samym przepisie prawa zasadą sprawiedliwości społecznej, która to sprawiedliwość jest celem, mającym demokratyczne państwo prawne urzeczywistniać (wyrok TK z 12 kwietnia 2000 r. K 8/98, LEX nr 40020; wyrok TK z 17 czerwca 2003 r. P 24/02, LEX nr 80198). Nie uznanie natomiast zasady *prior tempore potior iure* w stosunkach prawa pracy, mocno oddalałoby nasz kraj od urzeczywistniania tego wyraźnie nakreślonego w Konstytucji słuściowego celu w postaci osiągnięcia i dążenia do osiągnięcia w relacjach międzyludzkich, w tym w relacjach pracodawców i pracowników, sprawiedliwości społecznej” (s. 99 skargi). Z powyższych fragmentów skargi wynika, że zasada *prior tempore potior iure*, w ocenie skarżącej, nie ma charakteru prawa podmiotowego, lecz jest jedynie pochodną zasady demokratycznego państwa prawa i zasady sprawiedliwości społecznej. Jednocześnie nie można uznać, że zasada ta została wskazana w celu uzupełnienia i wzmocnienia argumentacji dotyczącej naruszenia praw i wolności statuowanych w innych przepisach Konstytucji. Potwierdza to sama skarżąca wskazując, że „[w] postaci pomocniczych wzorców kontroli konstytucyjnej, występujących obok wzorca podstawowego (art. 2 Konstytucji RP) Skarżąca wskazała m.in. przepisy art. 7, art. 8 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji RP” (s. 101 skargi). Art. 2 Konstytucji został więc wskazany jako główny-podstawowy wzorzec kontroli.

Niezależnie od powyższego, Trybunał stwierdził, że z art. 2 Konstytucji – wbrew twierdzeniom skarżącej – nie wynika zasada *prior tempore potior iure*.

Przejaw zasady *prior tempore potior iure* widoczny jest w wielu aktach normatywnych, w tym: kodeksie cywilnym, ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 324, ze zm.; dalej: u.p.w.p.); ustawie z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1389, ze zm.; dalej: u.p.z.).

W myśl art. 249 § 1 k.c., jeżeli kilka ograniczonych praw rzeczowych obciąża tę samą rzecz, prawo powstałe później nie może być wykonywane z uszczerbkiem dla prawa powstałego wcześniej. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego. Z § 2 wskazanego artykułu wynika, że nie uchybia ona przepisom, które określają pierwszeństwo w sposób odmienny. Jako przykład należy wskazać art. 310 k.c., stosownie do którego, zastaw powstały później ma pierwszeństwo przed prawem rzeczowym powstałym wcześniej, chyba że zastawnik działał w złej wierze. Kolejnym przykładem jest art. 11 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2022 r. poz. 1728, ze zm.) stanowiący, że ograniczone prawo rzeczowe na nieruchomości, ujawnione w księdze wieczystej, ma pierwszeństwo przed prawem nieujawnionym w księdze.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 u.p.w.p., pierwszeństwo do uzyskania patentu, prawa ochronnego albo prawa z rejestracji oznacza się, z uwzględnieniem art. 14 i art. 15¹ tejże ustawy, według daty zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w Urzędzie Patentowym. Zasada ta, w tym przypadku, również nie ma charakteru bezwzględnego. W myśl art. 129¹ ust. 1 pkt 6 u.p.w.p. nie udziela się prawa ochronnego na znak towarowy, które zostało zgłoszone w złej wierze. Przykładem tego jest sytuacja, w której podmiot zgłaszający złożył wniosek wyłącznie w celu zablokowania innemu podmiotowi możliwości zare-

jestrowania tego znaku (zob. Ł. Żelechowski, komentarz do art. 129¹ u.p.w.p., [w:] *Prawo własności przemysłowej. Komentarz.*, red. K. Osajda, Ł. Żelechowski, Legalis/el. 2021).

Stosownie do art. 12 ust. 1 u.p.z., jeżeli kilka zgromadzeń zostało zaplanowanych w tym samym miejscu i czasie, a których odbycie się nie jest możliwe w taki sposób, aby ich przebieg nie zagrażał życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach, wówczas pierwszeństwo mają te zgłoszone wcześniej. Od zasady tej również przewidziano pewne odstępstwa. Jedno z nich związane jest ze zgromadzeniami cyklicznymi, które mają pierwszeństwo przed innymi zgromadzeniami, nawet jeżeli zostały zgłoszone wcześniej (art. 26b ust. 3 u.p.z.).

Z powyższego wynika, że nawet jeżeli prawodawca przewidział, w poszczególnych aktach normatywnych, obowiązywanie zasady *prior tempore potior iure*, to jednak nie ma ona charakteru bezwzględnego.

Część z powyższych regulacji było przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego. W tym kontekście należy przede wszystkim zwrócić uwagę, na dwa wyroki, w których badano konstytucyjność przepisów odnoszących się do zgromadzeń publicznych.

W wyroku z 18 września 2014 r., sygn. K 44/12 (OTK ZU nr 8/A/2014, poz. 92), badano m.in. konstytucyjność obowiązywania zasady pierwszeństwa zgłoszeń przewidzianej w art. 6 ust. 2b oraz art. 7a ustawy z dnia 5 lipca 1990 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. z 2013 r. poz. 397, ze zm.), których treść odpowiada art. 12 u.p.z. (pierwszeństwo zgromadzeń, które zostały zgłoszone wcześniej). Trybunał, stwierdzając konstytucyjność powyższych przepisów, wyjaśnił, że zastosowanie zasady pierwszeństwa zgłoszeń wiąże się z koniecznością rozstrzygnięcia konfliktu w sferze realizacji tej samej wolności. Wskazał, że „organy władzy publicznej mają zapewnić ochronę uczestnikom zgromadzeń publicznych. Nie wyklucza to jednak istnienia mechanizmu ustawowego, który – właśnie z uwagi na istniejącą kolizję zgromadzeń zaplanowanych w tym samym czasie i miejscu oraz związane z tym realne zagrożenie dla uczestników takich zgrupowań i osób trzecich – przewidywać będzie od jednych organizatorów dostosowania swoich zamiarów do okoliczności wynikających z realizowania wolności przez innych”. Trybunał uznał zatem dopuszczalność stosowania zasady pierwszeństwa w przypadku kolizji dwóch praw podmiotowych.

Z kolei w wyroku z 16 marca 2017 r., sygn. Kp 1/17 (OTK ZU A/2017, poz. 28), Trybunał badał odstępstwo od wskazanej powyższej zasady pierwszeństwa. Przedmiotem kontroli była regulacja, która przyznawała pierwszeństwo zgromadzeniom cyklicznym względem pozostałych zgromadzeń, nawet tym zgłoszonym wcześniej. Trybunał, stwierdzając konstytucyjność tego rozwiązania, wskazał, że „ustawowe reguły kolizyjne dotyczące określenia pierwszeństwa zgromadzeń nie są wartościami konstytucyjnymi i nie mają charakteru bezwzględnego. Wyrażają one jedynie pewien zamysł ustawodawcy, który – w ramach swojej swobody decyzyjnej i przyznanych mu kompetencji – w określony sposób ustala zasady odbywania zgromadzeń, w sytuacji gdyby miały się one odbywać w tym samym miejscu i czasie”. W konsekwencji „rozstrzygnięcie problemu kolizji odbywania poszczególnych zgromadzeń może być rozwiązywane w różny sposób. W podstawowej formie może ono opierać się na pierwszeństwie zgłoszenia. Nie jest jednak wykluczone, by ustawodawca wprowadził dodatkowe wymogi decydujące o pierwszeństwie zgromadzenia np. w oparciu o akty organów władzy publicznej”.

Z zestawienia tych dwóch orzeczeń wynika, że o ile zasada pierwszeństwa (*prior tempore potior iure*) może rozstrzygać kolizje poszczególnych praw i wolności konstytucyjnych, to jednak nie jest to jedyny dopuszczalny sposób. Ustawodawca ma w tym zakresie swobodę decyzyjną. Trybunał, w niniejszym składzie, stanowisko to w pełni popiera.

Przedmiotem kontroli Trybunału były również przepisy przyznające pierwszeństwo zaspokojenia hipotekom przymusowym Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego zabezpieczającym zobowiązania podatkowe, zaległości podatkowe i odsetki za zwłokę przed

hipotekami ustanowionymi dla zabezpieczenia innych należności, a więc przepisy stanowiące odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 249 § 1 k.c. Trybunał w wyroku z 26 listopada 2007 r., sygn. P 24/06 (OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 126), stwierdzając niezgodność art. 36 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, ze zm.) z art. 32 Konstytucji, wyjaśnił, że „ustanawiając dane ograniczenie prawa czy wolności ustawodawca zobowiązany jest za każdym razem badać, czy za pomocą danego ograniczenia uda się osiągnąć zamierzone skutki, czy dane unormowanie jest niezbędne dla ochrony interesu publicznego, któremu ma służyć, i czy efekty owego ograniczenia pozostają w proporcji do ciężaru nałożonego na obywatela (por. m.in. wyroki TK: z 29 czerwca 2001 r., sygn. K 23/00, OTK ZU nr 5/2001, poz. 124, powołany wyżej wyrok w sprawie o sygn. K 20/07). Dotychczasowa analiza problemu dowodzi, że uprzywilejowanie ustanowione w art. 36 § 1 o.p. w szczególności nie jest konieczne z punktu widzenia ochrony interesu fiskalnego państwa, posiadającego szereg innych, «neutralnych» dla interesów osób trzecich, instrumentów prawnych, z których może ono skorzystać na etapie postępowania kontrolnego, zabezpieczającego, a następnie egzekucyjnego”.

Z powyższego wyroku wynika, że odstępstwo od zasady pierwszeństwa prawa powstałego wcześniej przed prawem powstałym później – w pewnym kontekście normatywnym – może być uznane jako ograniczenie prawa lub wolności konstytucyjnych i naruszać wyrażoną w art. 32 Konstytucji zasadę równości. Niemniej wywodzenie z tego tezy, że zasada *prior tempore potior iure* ma charakter zasady konstytucyjnej, a tym bardziej, że ma ona charakter bezwzględny, byłoby nadużyciem. Owszem, Trybunał w przedmiotowym orzeczeniu odniósł się również do art. 2 Konstytucji – wskazał jednak wyłącznie na naruszenie zasady rzetelnej legislacji, w żaden sposób nie odnosząc się do zasady *prior tempore potior iure*. Należy również zwrócić uwagę, że Trybunał, oceniając uprzywilejowanie grupy hipotek, odniósł się do całego kontekstu normatywnego funkcjonowania zaskarżonych przepisów.

Skarżąca wskazuje na kolizje prawa pracownika do rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem z prawem pracodawcy do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia. Zdaniem skarżącej, skoro to ona jako pierwsza złożyła oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę za wypowiedzeniem, to zgodnie z zasadą *prior tempore potior iure*, pracodawca nie mógł później rozwiązać umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Umowa o pracę rozwiązuje się: na mocy porozumienia stron; przez oświadczenie jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia lub bez zachowania tego okresu; z upływem czasu, na który była zawarta (art. 30 § 1 k.p.). Pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy (art. 52 k.p.) lub bez winy pracownika (art. 53 k.p.). Katalog przyczyn rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę ma charakter zamknięty. Analogiczne uprawnienie przysługuje pracownikowi, z tym, że może on rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia, jeżeli zostanie wydane orzeczenie lekarskie stwierdzające szkodliwy wpływ wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, a pracodawca nie przeniesie go w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim do innej pracy, odpowiedniej ze względu na stan jego zdrowia i kwalifikacje zawodowe (art. 55 § 1 k.p.) oraz, gdy pracodawca dopuścił się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika (art. 55 § 1¹ k.p.).

Prawo wypowiedzenia umowy o pracę przez pracownika ma swoje źródło w art. 65 ust. 1 Konstytucji, który gwarantuje każdemu wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Z kolei możliwość rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę bez winy pracownika jest związana z przedłużającą się usprawiedliwioną nieobecnością pracownika i w związku z tym brakiem świadczenia przez niego pracy. W orzecznictwie słusznie zauważa się, że może stanowić to przyczynę dezorganizacji pracy w zakładzie, związanej przykładowo z koniecznością wykonywania zadań nieobecnego pracownika przez innych pracowników (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 4 grudnia 1997 r.,

sygn. akt I PKN 422/97, OSNP nr 20/1998, poz. 600 oraz z 21 października 1999 r., sygn. akt I PKN 323/99, OSNP nr 5/2001, poz. 157.). Prawo to można wywieść z art. 22 Konstytucji stanowiącego o swobodzie działalności gospodarczej, a z którą wiąże się również swoboda wyboru pracownika (zob. J. Borowicz, *Wolność pracy*, [w:] *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, red. B. Banaszak, A. Preisner, Warszawa 2002, s. 537).

Podstawowa różnica pomiędzy omawianymi dwoma trybami rozwiązania umowy o pracę, oprócz samego *ratio legis* i umocowania konstytucyjnego, dotyczy oczywiście istnienia okresu wypowiedzenia. Sytuacja pracownika w tym czasie – w zasadzie – nie różni się od sytuacji pozostałych pracowników. Pracownik ten przez cały okres wypowiedzenia jest obowiązany wykonywać pracę sumiennie i starannie oraz stosować się do poleceń przełożonych (art. 100 § 1 k.p.). Należy zauważyć, że okres wypowiedzenia został ustanowiony w interesie obu stron stosunku pracy. Z jednej strony pracownik nie jest zaskakiwany nagłą utratą zarobku, a ponadto w tym czasie może poszukać nowej pracy, z drugiej natomiast strony pracodawca nie jest nagle pozbawiony pracownika, co nie zaburza płynności funkcjonowania zakładu pracy (zob. L. Florek, T. Zieliński, komentarz do art. 32 k.p., [w:] *Kodeks pracy. Komentarz*, red. L. Florek, Lex/el. 2017). W sytuacji jednak przedłużającej się nieobecności pracownika istnienie okresu wypowiedzenia jest niekorzystne dla pracodawcy. Skutkuje bowiem wyłącznie wydłużeniem okresu nieobecności pracownika o czas trwania wypowiedzenia i w związku z tym dalszą dezorganizacją zakładu pracy. Z tego też względu, na podstawie art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., może on rozwiązać umowę w trybie natychmiastowym. W niniejszej sprawie, co zostanie szerzej omówione w dalszej części uzasadnienia, skarżąca w okresie, w którym miałyby biec okres wypowiedzenia, miała przyznane prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Na tej podstawie można przypuszczać, a co zostanie szerzej omówione w dalszej części niniejszego uzasadnienia, że w tym okresie byłaby dalej nieobecna w pracy. Niezależnie od powyższego, w związku z przyznaniem przedmiotowego świadczenia, trudno mówić o zaskakiwaniu pracownika-skarżącej nagłą utratą zarobku. Należy również wskazać, że w niniejszej sprawie, prawo pracodawcy do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia powstało jeszcze przed wypowiedzeniem przez skarżącą umowy o pracę. Skarżąca, po upływie okresu wskazanego w art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., mogła się spodziewać, że pracodawca może skorzystać z prawa do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Rozważania te potwierdzają, że wyprowadzanie przez skarżącą z art. 2 Konstytucji zasady *prior tempore potior iure*, mając na uwadze cały kontekst normatywny niniejszej sprawy, w tym *ratio legis* przepisów odnoszących się do rozwiązania umowy o pracę, nie znajduje żadnego uzasadnienia.

Powyższe okoliczności świadczą o niedopuszczalności wydania wyroku w zakresie dotyczącym badania zgodności art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. z art. 2 Konstytucji i wywodzoną z niego zasadą *prior tempore potior iure*. Odnosząc się z kolei do wzorców pomocniczych, tj. art. 7, art. 8, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 Konstytucji, Trybunał stwierdza, że uzasadnienie skargi, w odniesieniu do tych wzorców kontroli, oparte jest na przekonaniu skarżącej o istnieniu prawa podmiotowego *prior tempore potior iure*, które – jak już wskazano – nie wynika z art. 2 Konstytucji. Mając to na uwadze, oraz fakt, że art. 2 Konstytucji został wskazany jako główny wzorzec kontroli, należy uznać, że niedopuszczalność wydania wyroku rozciąga się również na wskazane powyżej wzorce pomocnicze.

Odnosnie do drugiego z głównych wzorców kontroli, tj. art. 8 Konstytucji, Trybunał stwierdza, że przepis ten nie może być samodzielnym wzorcem kontroli w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną, ponieważ nie wyraża on jakiegokolwiek prawa lub wolności (zob. wyroki TK z: 20 maja 2003 r., sygn. SK 10/02, OTK ZU nr 5/A/2003, poz. 41; 22 listopada 2016 r., sygn. SK 2/16, OTK ZU A/2016, poz. 92; 24 listopada 2009 r., sygn.

SK 36/07, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 151). Przepis ten, analogicznie jak art. 2 Konstytucji, został zamieszczony w rozdziale I, określającym zasady ustrojowe i adresowany jest przede wszystkim do organów stosujących prawo. Skarżąca nie przedstawiła żadnego argumentu, który podważyłby zasadność linii orzeczniczej Trybunału. Skarżąca wskazuje, że „miała ona prawo oczekiwać od Sądu, aby w konkretnej sprawie Skarżącej – w braku stosownych przepisów prawa rangi ustawowej Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej została bezpośrednio zastosowana, a zatem, żeby na podstawie art. 2 Konstytucji RP w zw. art. 7, art. 8 ust. 1 i 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 24, art. 30, art. 31 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1-3, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 i art. 193 Konstytucji RP tenże Sąd ostatecznie orzekł w taki sposób, aby zapadły w sprawie prawomocny wyrok nie naruszał praw konstytucyjnych Skarżącej” (s. 113 skargi). Analogicznie, jak w przypadku pierwszego z głównych wzorców kontroli, argumentacja przedstawiona w skardze oparta jest na przekonaniu skarżącej o istnieniu prawa podmiotowego *prior tempore potior iure* i w związku z tym koniecznością jego uwzględnienia przez sądy orzekające w jej sprawie. Jak już wykazano, takie prawo podmiotowe nie wynika z Konstytucji. Okoliczność ta świadczy o niedopuszczalności wydania wyroku zarówno w zakresie odnoszącym się do wzorca głównego, tj. art. 8 Konstytucji jak i pomocniczych tj. art. 2, art. 7, art. 18, art. 24, art. 30, art. 31, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64, art. 71 ust. 1, art. 178 ust. 1 i art. 193 Konstytucji.

W przypadku trzeciego wzorca kontroli – art. 64 Konstytucji, skarżąca wskazuje, że „doszło do naruszenia jej prawa własnościowego do środków pieniężnych, które otrzymywałyaby, o ile zawarła z nią umowę o pracę rozwiązano by w oparciu o przepis art. 30 § 1 pkt 2 k.p. czyli przez oświadczenie Skarżącej z zachowaniem okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem)” (s. 115 skargi). W tym kontekście Trybunał stwierdza, a na co zwrócił uwagę Sejm w przesłanym stanowisku, że skarżąca składając wypowiedzenie, miała przyznane prawo do świadczenia rehabilitacyjnego.

Z ustaleń sądów orzekających w sprawie skarżącej, wynika, że decyzjami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyznano skarżącej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego od 14 lipca 2016 r. do 11 października 2016 r., w wysokości 90% podstawy wymiaru i od 12 października 2016 r. do 10 marca 2017 r., w wysokości 75% podstawy wymiaru. Oświadczenie skarżącej o wypowiedzeniu umowy o pracę zostało doręczone jej pracodawcy 17 października 2016 r. Z powyższego wynika, że w okresie biegnącego okresu wypowiedzenia skarżącej przysługiwałoby świadczenie rehabilitacyjne. Tymczasem, na podstawie art. 22 w związku z art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 1732), jeżeli ubezpieczony wykonuje pracę zarobkową w okresie orzeczonej niezdolności do pracy to traci on prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za cały okres tego zwolnienia. W konsekwencji, w okresie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, skarżąca nie mogła wykonywać pracy i pobierać z tego tytułu wynagrodzenia. Jednocześnie, jak wskazała w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej, „Sąd Drugiej Instancji stanął na stanowisku, że pomimo tego, że Skarżąca od czasu rozwiązania z nią stosunku pracy (17 października 2016 r.) nie ma pracy (zatrudnienia) i wciąż utrzymuje się jej stan choroby (depresja), z powodu której przez okres 12 miesięcy korzystała ze świadczenia rehabilitacyjnego, to nie stanowią powyższe fakty okoliczności wystarczających do tego, aby sąd w ogóle odstąpił od obciążania Skarżącej (strony przegrywającej) kosztami procesu, jak i też żeby zasądził od niej tylko część kosztów” (s. 124 skargi). Skarżąca sama zatem wskazuje, że w okresie wypowiedzenia nie byłaby zdolna do pracy. W konsekwencji wniesiona skarga, w zakresie dotyczącym zarzutu naruszenia art. 64 Konstytucji, ma charakter abstrakcyjny.

Powyższe okoliczności świadczą o niedopuszczalności wydania wyroku w zakresie dotyczącym badania zgodności art. 53 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 60 zdanie pierwsze, art. 30 § 1 pkt 2 i 3 k.p. oraz art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. z art. 64

Konstytucji. Związku z tym, że art. 64 Konstytucji został wskazany jako główny wzorzec kontroli, niedopuszczalność wydania wyroku rozciąga się również na wzorce kontroli powołane pomocniczo, tj. art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1 i art. 71 ust. 1 Konstytucji.

Ostatnim głównym wzorcem kontroli skarżąca uczyniła art. 31 ust. 3 Konstytucji. Skarżąca wywodzi z niego prawo podmiotowe „do tego, aby przynależne jej prawa konstytucyjne (...) nie były ograniczane poprzez takie rozumienie określonego przepisu prawa (tu: prawa pracy), które naruszałoby istotę tych konstytucyjnych praw podmiotowych, i stawało się środkiem, którego zastosowanie – wbrew zasadzie proporcjonalności – nie byłoby konieczne w demokratycznym państwie prawa dla ochrony takich wartości społecznych, jakimi są: bezpieczeństwo lub porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia, moralności publicznej albo wolności i praw innych osób, a nadto, które to ograniczenie (tj. w postaci kwestionowanego rozumienia przepisów prawa pracy) w aspekcie formalnym nie byłoby ustanawiane w ustawie, a zatem z niej nie wynikało (np. z przepisów obowiązującego w Polsce prawa stanowionego o charakterze ustawowym nie wynika, iż w stosunkach pracy nie obowiązuje zasada *prior tempore potior iure*)”. Odnosząc się do powyższego, Trybunał stwierdza, że wzorzec ten nie statuuje żadnego prawa ani wolności konstytucyjnej, lecz wyznacza wyłącznie granice ingerencji władzy publicznej w sferę wolności i praw konstytucyjnych (zob. wyroki TK z: 29 kwietnia 2003 r., sygn. SK 24/02, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 33; 14 grudnia 2005 r., sygn. SK 22/05, OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 135). Należy również zauważyć, że zarzut ten – analogicznie, jak w przypadku wcześniejszych wzorców – oparty jest na błędnym założeniu skarżącej o istnieniu, wynikającego z art. 2 Konstytucji – prawa podmiotowego *prior tempore potior iure*. W związku z powyższym wskazywanie przez skarżącą art. 31 ust. 3 Konstytucji jako samoistnego, czy też głównego wzorca kontroli, jest niedopuszczalne. Odnosząc się z kolei do wzorców powołanych przez skarżącą pomocniczo, tj. art. 2, art. 18, art. 21 ust. 1, art. 30, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 64 i art. 71 ust. 1 Konstytucji, Trybunał stwierdza że skarga, w tym zakresie, nie zawiera uzasadnienia zarzutu niezgodności z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie, a w związku z tym nie spełnia wymogu, o którym stanowi art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK. Trybunał nie może zastępować skarżącej w wykonaniu tych obowiązków. To na niej spoczywa bowiem ciężar udowodnienia zarzutu niezgodności z Konstytucją zaskarżonych przepisów (zob. postanowienia TK z: 5 czerwca 2013 r., sygn. SK 25/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 68; 13 stycznia 2015 r., sygn. SK 17/13, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 5). W konsekwencji wydanie wyroku w powyższym zakresie było niedopuszczalne.

Z tych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.